

Державна установа «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії
Національної академії медичних наук України»
ДУ «ІСЦЛХ НАМН»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії
ДУ «ІСЦЛХ НАМН»

член.-кор. НАМН України,
д-р мед. наук, проф.

_____
Станіслав ШНАЙДЕР

ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
для здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі

Галузь знань:	<u>22 «Охорона здоров'я»</u>
Спеціальність:	<u>221 «Стоматологія»</u>
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-наукового)

м. Одеса - 2024

Програма обговорена і ухвалена на засіданні приймальної комісії Державна установа «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України» (протокол № 2 від «15» березня 2024 року).

Програма затверджена наказом заступника директора з наукової роботи Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України» № 53 від «15» 04 2024 року.

ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	1
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4-6
КРИТЕРІЇ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ	7-10
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ	11-33
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТУ)	34-36
ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША РЕФЕРАТУ	37
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	38-48

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти є аспірантура закладу вищої освіти (наукової установи) за очною (денною, вечірньою) або заочною формою навчання.

Доктор філософії — це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти або наукової установи в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Підготовка в аспірантурі передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової програми ДУ «ІСЦЛХ НАМН» за певною спеціальністю та проведення власного наукового дослідження. Невід’ємною складовою освітньо-наукової програми аспірантури є підготовка та публікація наукових статей.

ДУ «ІСЦЛХ НАМН» здійснює прийом до аспірантури на здобуття ступеня доктора філософії за науковими спеціальностями (спеціалізаціями) відповідно до ліцензії на надання освітніх послуг на третьому (освітньо-науковому) рівні.

Для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальностями медичного спрямування на конкурсній основі приймаються особи, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) з відповідної спеціальності медичного спрямування та мають сертифікат лікаря-спеціаліста за спеціальністю, що відповідає спеціальності аспірантури. Для здобуття ступеня доктора філософії за іншими ліцензованими спеціальностями на конкурсній основі приймаються особи, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста).

Прийом документів для вступу в аспірантуру здійснюється на конкурсних засадах після оголошення конкурсу в засобах масової інформації та на офіційному вебсайті ДУ «ІСЦЛХ НАМН». До вступних випробувань на навчання із здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії допускаються вступники, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи.

Вступники до аспірантури ДУ «ІСЦЛХ НАМН» складають іспит із спеціальності (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з відповідної спеціальності). При вступі в аспірантуру спеціалісти за спеціальністю «Стоматологія» повинні добре володіти базовими знаннями з усіх розділів стоматології, практичними навичками, обґрунтовано відповідати на запитання екзаменаційних білетів та вміти розв’язувати ситуаційні задачі.

Метою вступного випробування на навчання для здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі за спеціальністю є визначення рівня підготовки вступника щодо виконання науково-дослідної роботи.

Зміст програми вступного випробування до аспірантури охоплює весь обсяг теоретичних знань, умінь і практичних навичок, необхідних для наукової роботи, а також для подальшої самостійної роботи на базах кафедр під час навчання в аспірантурі. Вступники до аспірантури за спеціальністю повинні володіти базовими знаннями, обґрунтовано відповідати на запитання екзаменаційних білетів та орієнтуватися в рамках своєї спеціальності і володіти практичними навичками.

У програмі надано перелік питань до вступного іспиту, список рекомендованої літератури (основної та додаткової).

Практична підготовка здобувачів при плануванні вступу до аспірантури досягається шляхом систематичної та активної участі за основним їх місцем роботи. Крім того, бажаним є досвід здобувача у проведенні наукових досліджень, клінічних випробувань, експериментальних та інноваційних розробок, участь у науково-практичних конференціях, семінарах, з'їздах України, наявність друкованих робіт (статей або тез).

Для визначення рівня знань і практичних навичок програмою передбачено проведення вступного іспиту у формі співбесіди.

Вступне випробування зі спеціальності проводиться в усній формі. На співбесіді вступник повинен продемонструвати знання з основних дисциплін за спеціальністю. Вступник в аспірантуру повинен:

- ✓ проявляти здатність до формування навиків самостійної науково-дослідницької та педагогічної діяльності, поглибленого вивчення теоретичних і методологічних основ, удосконалення філософської освіти, орієнтованої на професійну діяльність, удосконалення знань іноземної мови, в тому разі й для застосування в професійній діяльності.
- ✓ проявляти здатності до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівня;
- ✓ бути ознайомленим з діючими законодавчими актами України про вищу освіту і концепцією адаптації української вищої школи до Загальноєвропейського простору вищої освіти;
- ✓ вміти формувати науковий світогляд та методологію педагогічної діяльності та професійної компетентності;
- ✓ бути здатним до оволодіння основними формами, методами та прийомами навчального процесу, їх оптимальне застосування;

- ✓ проявляти здатність до засвоєння специфіки викладацької діяльності у вищій школі;
- ✓ мати схильність до виховання загальної і професійної культури майбутнього викладача вищого навчального закладу.

Оцінка результатів вступних випробувань здійснюється за 100-бальною шкалою від 100 до 200 балів.

КРИТЕРІЇ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Вступне випробування проводиться в усній формі (співбесіда), результат заноситься у протокол, відомість співбесіди і в екзаменаційний аркуш.

Вступник повинен дати відповідь на запитання відповідно до програми вступного випробування (співбесіди) з питань блоків дисциплін за спеціальністю, правильно сформулювати відповіді на задані запитання, ґрунтовно дати пояснення щодо основних засад спеціальності.

Оцінка результатів вступних випробувань здійснюється за 200-бальною шкалою від 100 до 200 балів.

Конкурсний бал обчислюється як сума балів за вступний іспит шляхом множення конкурсного бала на ваговий коефіцієнт.

Вступники до аспірантури складають іспит зі спеціальності 221 «Стоматологія» (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра) — ваговий коефіцієнт 0,6.

Кожен екзаменаційний білет містить 4 (чотири) питання. Одна правильна відповідь на питання екзаменаційного білету оцінюється до 50 балів.

Максимальна кількість в 10 балів передбачається за виконання наукової доповіді (реферату) з обраної наукової спеціальності.

Вага оцінки вступного випробування зі спеціальності (в балах)

Компонент вступного випробування	Максимальна кількість балів
Відповідь на перше питання екзаменаційного білету	50
Відповідь на друге питання екзаменаційного білету	50
Відповідь на третє питання екзаменаційного білету	50
Відповідь на третє питання екзаменаційного білету	50
Загальна максимальна кількість балів за вступне випробування зі спеціальності	200
Виконання наукової доповіді (реферату) з обраної наукової спеціальності	50

Для конкурсного відбору осіб, які вступають на навчання для здобуття ступеня доктора філософії, конкурсний бал обчислюється як сума балів за вступні іспити шляхом множення конкурсного балу на вагові коефіцієнти відповідно до Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти у ДУ «ІСЦЛХ НАМН».

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

200- бальна шкала	12- бальна шкала	5- бальна шкала	Вимоги до рівня знань
185-200	12	5 + 5	Вступник володіє глибокими й міцними знаннями, дає ґрунтовну відповідь на поставлене питання, висловлює власну позицію і переконливо її аргументує, самостійно оцінює джерела інформації, що стосуються питання, вміє узагальнити поданий матеріал: розкриті і точно вжиті основні поняття; сутність питань розкрито повно, розгорнуто, логічно; використані приклади, що ілюструють теоретичні положення; представлені різні точки зору на проблему; відповіді обґрунтовані та послідовні; повно і оперативно надано відповіді на додаткові запитання.
180-184	11 10	5 -	
170-179	9	4+	Вступник вільно викладає зміст питання, поставленого екзаменатором, застосовуючи необхідну термінологію та нормативно-правову базу, робить аргументовані висновки: розкриті основні поняття; сутність питань розкрита повно, логічно; використані приклади, що ілюструють теоретичні положення; представлені різні точки зору на проблему; відповіді обґрунтовані та послідовні; повно і оперативно надано відповіді на додаткові запитання.
160-169	8	4	
150-159	7	4-	
140-149	6	3+	Вступник частково володіє змістом питання і використовує знання за аналогією, може порівнювати, узагальнювати, систематизувати: інформацію: розкрита тільки менша частина основних понять; не точно використані основні категорії і поняття; не повно дані відповіді за змістом питань; не наведено приклади, які б ілюстрували теоретичні положення; діалог з екзаменатором не вийшов; виникли проблеми в обґрунтуванні висновків, аргументацій; немає відповіді на більшість додаткових питань.
130-139	5	3	
120-129	4	3-	

100-119	3	2+	Вступник може на рівні “так-ні” відтворити кілька термінів із обсягу питання, обрати правильний варіант відповіді з двох запропонованих: не розкрито жодне з основних понять; не дані основні визначення категорій і понять дисципліни; допущені суттєві неточності і помилки при викладі матеріалу.
0-99	2	2	
	1	2-	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат надається до Приймальної комісії ДУ «ІСЦЛХ НАМН» вступником разом з необхідним переліком документів особисто, у визначені Правилами прийому терміни. Тематика і правила оформлення рефератів визначено Програмою вступного випробування.

Кількість балів	Вимоги до рівня реферату
40-50	викладений матеріал відповідає темі реферату; реферат оформлений відповідно вимог, грамотно, із застосуванням необхідного стилю викладу; реферат містить відомості про наукову новизну та практичну значимість досліджень; план реферату системно розкриває обрану тему; глибина розкриття теми, ступінь вирішення поставлених завдань, завершеність дослідження відповідає сучасному рівню; особистий внесок оцінюється із наявності власних аналітичних висновків; відповіді обґрунтовані; в рефераті використано рекомендовану літературу, а також наявна достатня кількість сучасних нормативних і наукових джерел.
26-39	викладений матеріал відповідає темі реферату; реферат оформлений відповідно до вимог, грамотно; реферат містить відомості про наукову новизну та практичну цінність досліджень; план реферату розкриває обрану тему; глибина розкриття теми, ступінь вирішення поставлених завдань, завершеність дослідження відповідає сучасному рівню; особистий внесок оцінюється із наявності власних аналітичних висновків; відповіді обґрунтовані; в рефераті використано рекомендовану літературу.

16-25	викладений матеріал відповідає темі реферату; реферат оформлений відповідно до вимог, але допущені неточні вирази, відсутній стиль викладання; в рефераті не достатньо обґрунтовано відомості про наукову новизну та практичну цінність досліджень; план реферату узагальнює обрану тему; глибина розкриття теми, ступінь вирішення поставлених завдань, завершеність дослідження наведені не логічно або підлягають критиці; особистий внесок оцінити складно; висновки не узагальнюють весь наведений матеріал; в рефераті використано рекомендовану літературу.
1-15	викладений матеріал не відповідає темі реферату; реферат оформлений у супереч вимог, безграмотно; реферат не містить відомості про наукову новизну та практичну цінність досліджень; план реферату не розкриває обрану тему; тему не розкрито; реферат не виконаний автором особисто і не містить власних аналітичних висновків; висновки не обґрунтовані; в рефераті не містяться переліку літературних джерел.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

ТЕРАПЕВТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

Обстеження стоматологічного хворого, медична документація

1. Схеми обстеження стоматологічного хворого. Суб'єктивне обстеження: скарги, анамнез захворювання та життя. Характеристика больового синдрому при різних ураженнях зубів.
2. Клінічні методи обстеження та їх значення для діагностики захворювань порожнини рота: огляд, зондування, перкусія, пальпація.
3. Допоміжні методи обстеження хворого: термодіагностика, ЕОД, застосування детекторів карієсу: методика проведення, інтерпретація результатів. Рентгенологічна, люмінесцентна та транслюмінаційна діагностика: показання, особливості проведення. Лабораторні методи обстеження.
4. Медична документація терапевтичного прийому: правила заповнення, виписка направлень. Медична картка стоматологічного хворого (ф.043/0).

Пломбувальні матеріали для постійних та тимчасових пломб

1. Класифікація пломбувальних матеріалів, вимоги до них. Матеріали для тимчасових пломб та герметичних пов'язок. Лікувальна прокладка: групи, склад, властивості, показання до застосування, методика накладання.
2. Стоматологічні цементи, їх класифікація. Цинк-фосфатні, силікатні, силікофосфатні, склоіономерні цементи: склад, позитивні та негативні якості, показання, правила застосування. Ізольююча прокладка: види, мета та особливості накладання в каріозні порожнини різних класів.
3. Срібна та мідна амальгами: склад, властивості, позитивні та негативні якості, показання, правила застосування. Особливості шліфування та полірування пломби.
4. Композиційні матеріали хімічного та фотополімерного способу твердіння: класифікація, склад, позитивні та негативні якості, показання до використання, методика застосування. Фотополімеризатори: призначення, фізико-технічна характеристика. Техніка безпеки роботи з ними.

Ендодонтія, обробка корневих каналів, сучасні технології

пломбування кореневої системи

1. Визначення поняття ендодонтії, задачі та мета. Ендодонтичний інструментарій: класифікація, різновидність, призначення, правила застосування. Стандарти ISO.
2. Анатомо-топографічні особливості порожнини зуба та корневих каналів різців, іклів, премолярів та молярів.

3. Трепанація порожнини зуба, накладання девіталізуючих речовин. Ампутація, екстирпація пульпи, видалення її розпаду. Медикаментозна обробка корневих каналів: інструменти, лікарські засоби.

4. Механічна обробка корневих каналів. Сучасні методи обробки корневих каналів: «Step-back» та «Crown-down» техніки. Медикаментозні засоби для хімічного розширення корневих каналів. Підготовка каналів до пломбування.

5. Матеріали для пломбування корневих каналів. Силери: нетвердіючі та твердіючі пломбувальні матеріали (групи, склад, позитивні та негативні якості, показання до застосування). Методики пломбування корневих каналів.

6. Тверді матеріали (філери) для пломбування корневих каналів. Їх різновиди, позитивні та негативні аспекти. Сучасні технології, їх загальна характеристика.

7. Особливості ендодонтичного лікування інструментально непрохідних корневих каналів. Муміфікація, імпрегнація, депофорез.

Некаріозні ураження зубів

1. Ураження твердих тканин зуба, що виникнули в період його розвитку.

2. Гіпоплазія, гіперплазія: диференціальна діагностика, лікування, профілактика.

3. Флюороз: клініка, диференціальна діагностика, лікування, профілактика.

4. Спадкове порушення розвитку тканин зуба.

5. Недосконалий амелогенез: клініка, лікування.

6. Синдром Стентона-Капдепона: клініка, лікування.

7. Мармурова хвороба, клініка, лікування.

8. Ураження твердих тканин зуба, що виникає після їхнього прорізування.

9. Травматичні ушкодження: клініка, лікування, профілактика.

10. Хімічні ушкодження: клініка, лікування, профілактика.

11. Патологічне стирання твердих тканин зуба: клініка, лікування.

12. Кислотний некроз: клініка, лікування, профілактика.

13. Клиноподібні дефекти: клініка та лікування.

14. Некроз твердих тканин зуба: клініка, диференційна діагностика, лікування.

15. Ерозія твердих тканин зуба: клініка, диференційна діагностика, лікування.

16. Гіперестезія твердих тканин зуба: клініка, диференційна діагностика, лікування.

17. Усунення гіперестезії за допомогою сучасних десенситайзерів: склад, властивості, методики використання.

18. Зміни твердих тканин зуба при ендокринних захворюваннях (ендемичний зоб, гіпаратиреоз, акромегалія, гігантизм).

Карієс зубів

1. Фізіологічні та анатомо-гістологічні особливості твердих тканин зубів. Розповсюдженість карієсу, показники розповсюдженості та інтенсивності карієсу.

2. Сучасні уявлення про причини виникнення та механізм розвитку карієсу. Взаємодія між зубним нальотом, складовими раціону і тканинами зуба, генетичними і екологічними факторами.

3. Значення ротової рідини для зуба в нормі та при патологічних змінах.

4. Патологічна анатомія карієсу зубів: зміни в емалі, дентині та пульпі.

5. Класифікація та клініка карієсу зубів.

6. Діагностика, диференційна діагностика карієсу.

7. Лікування карієсу зубів: види, вибір методу в залежності від клінічної форми.

8. Основні принципи препарування каріозної порожнини для наступного відновлення її світлотвердіючим композитом.

9. Мікрогібридні та наногібридні композитні матеріали світлового твердіння: склад, структура, властивості, показання до застосування, особливості пломбування.

10. Істинні нанокомпозити: склад, структура, властивості, показання до застосування, особливості пломбування.

11. Медикаментозні засоби та фізичні методи в комплексній терапії карієсу зубів.

12. Профілактика карієсу. Значення індивідуальної та суспільної профілактики. Засоби профілактики. Організація профілактики карієсу зубів вагітних, призовників, робітників окремих виробництв. Оцінка ефективності.

Пульпіт

1. Структура і функції пульпи зуба.

2. Сучасні уявлення про етіологію та патогенез пульпіту. Патологічна анатомія пульпіту.

3. Класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика пульпітів.

4. Біологічні методи лікування пульпіту. Вітальна екстирпація пульпи, особливості знеболювання при лікуванні. Девітальні методи лікування пульпіту, ускладнення при лікуванні пульпіту.

5. Принципи медикаментозної та інструментальної обробки кореневих каналів, пломбувальні матеріали для їх obturaції.

6. Сучасна діагностика життєздатності пульпи зуба.
7. Ускладнення при лікуванні пульпітів (виникаючі безпосередньо під час лікування і після нього).

Періодонтит

1. Етіологія, патогенез періодонтитів, патологічна анатомія.
2. Основні класифікації періодонтитів і принципи, закладені в основу цих класифікацій.
3. Клінічна картина різних форм періодонтитів постійних зубів, діагностика, диференційна діагностика.
4. Значення рентгенологічного методу діагностики, поняття остеосклерозу, остеопорозу, деструкції, деформації, гіперцементозу.
5. Лікування різних форм періодонтитів. Принципи ендодонтії, інструментальні та медикаментозні способи обробки корневих каналів.
6. Пломбування корневих каналів, матеріали для їх obturaції.
7. Сучасні методи впливу на заапикальне вогнище інфекції.
8. Ускладнення при лікуванні періодонтитів, методи їх усунення та профілактики.
9. Стоматогенні (одонтогенні) вогнища інфекції, методи їх діагностики та усунення.

Хвороби пародонта

1. Особливості клінічного обстеження хворих з патологією тканин пародонта.
2. Індексна оцінка стану тканин пародонта: гігієнічні, гінгівальні та пародонтальні індекси.
3. Функціональні методи діагностики хворих з патологією тканин пародонта.
4. Рентгендіагностика хворих з патологією тканин пародонта.
5. Лабораторні методи обстеження хворих з патологією тканин пародонта. Клінічний та біохімічний аналізи крові та сечі. Цитологічні, морфологічні, мікробіологічні, імунологічні методи діагностики.
6. Класифікація захворювань пародонту.
7. Етіологія та патогенез запальних захворювань пародонта.
8. Папіліт: класифікація, клініка, діагностика, лікування та профілактика.
9. Гінгівіт: класифікація, клініка, діагностика, лікування та профілактика катарального, гіпертрофічного, виразкового, атрофічного гінгівіту.

10. Локалізований пародонтит: клініка, діагностика, лікування та профілактика.

11. Етіологія і патогенез дистрофічно-запальних захворювань пародонта. Роль місцевих та загальних факторів. Механізм утворення ясенних і пародонтальних кишень.

12. Генералізований пародонтит: клініка, діагностика, диференційна діагностика генералізованого пародонтиту різних ступенів тяжкості.

13. Пародонтоз: клініка, діагностика, диференційна діагностика.

14. Загальні принципи лікування хворих на генералізований пародонтит.

15. Терапевтичні місцеві втручання у хворих при генералізованому пародонтиті.

16. Використання лікарських речовин для місцевої терапії, механізм дії, способи застосування. Пародонтальні пов'язки. Види. Показання до застосування.

17. Хірургічні місцеві втручання. Кюретаж. Показання. Методика. Види.

18. Ортопедичні місцеві втручання. Усунення травматичної оклюзії.

19. Сучасні методи шинування зубів.

20. Загальна фармакотерапія пародонтиту та пародонтозу. Групи лікарських препаратів, показання, механізм дії.

21. Використання фізичних методів в комплексному лікуванні хвороб пародонта.

22. Профілактика захворювань тканин пародонта.

23. Диспансеризація хворих із захворюваннями тканин пародонта. Загальні принципи. Документація.

Захворювання слизової оболонки порожнини рота

1. Анатомо-фізіологічні, гістологічні особливості слизової оболонки порожнини рота і червоної облямівки губ.

2. Роль залоз слизової оболонки порожнини рота у виникненні патологічних змін слизової.

3. Порушення функції слиновиділення (гіпо-, гіперсалівація, ксеростомія), причини виникнення, клінічні прояви, лікування.

4. Особливості обстеження хворих із захворюваннями СОПР.

5. Первинні та вторинні елементи ураження.

6. Класифікація захворювань слизової оболонки порожнини рота.

7. Травматичні ураження слизової (механічна, хімічна, фізична травма, електрична травма). Променеві ураження (етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика).

8. Первинні аутоінфекційні стоматити. Гострий катаральний стоматит, гострий герпетичний стоматит, гострий афтозний стоматит (етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика).

9. Виразковий стоматит етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика.

10. Грибкові ураження слизової оболонки порожнини рота (етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика).

11. Хронічний рецидивний герпес: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика.

12. Інфекційні захворювання: вірусні (грип, кір, вітряна віспа, інфекційний монопонуклеоз, ящур, СНІД), бактеріальні (ерозивний стоматит, виразковонекротичний стоматит, гангренозний стоматит, ангіна Симановського-Плаута-Венса, нома, дифтерія, скарлатина, туберкульоз, лепра, сифіліс, гонорейний стоматит), мікотичні (гострий псевдомембранозний кандидоз, гострий атрофічний кандидоз, хронічний гіпертрофічний кандидоз, хронічний атрофічний кандидоз, актиномікоз).

13. Симптоматичні ураження слизової оболонки при захворюваннях шлунковокишкового тракту, серцево-судинної системи, ендокринної системи, крові та кровотворних органів, гіпо- та авітамінозах.

14. Ураження слизової оболонки при дерматозах з аутоімунним компонентом (пухирчаста хвороба, червоний плескатий лишай, червоний вовчак).

15. Зміни слизової оболонки порожнини рота при алергічних ураженнях та екзогенних інтоксикаціях: анафілактичний шок, набряк Квінке, алергічні медикаментозні стоматити, багатоформна ексудативна еритема, синдром Стівенса-Джонсона, хронічний рецидивний афтозний стоматит, синдром Бехчета, ртутний стоматит, інтоксикаціях вісмутом та свинцем.

16. Хвороби язика: десквамативний та ромбоподібний глосит, складчастий та волосатий язик, неврогенні захворювання язика.

17. Захворювання губ: актинічний хейліт, метеорологічний хейліт, контактний алергічний хейліт, хронічна тріщина губи, glandулярний та ексфолюативний хейліти, екзематозний та atopічний хейліти.

18. Передракові захворювання слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ: класифікація, прогноз, профілактика.

19. Облігатні передраки слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.

20. Факультативні передраки слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.

СТОМАТОЛОГІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ

Організація стоматологічної допомоги дитячому населенню

1. Державні законодавчі акти про охорону здоров'я дитячого населення.
2. Правові питання.
3. Структура та принципи організації роботи дитячої стоматологічної поліклініки, відділення, кабінету.
4. Основні показники діяльності дитячої стоматологічної служби.
5. Ведення облікової та звітної документація, галузеві стандарти.
6. Планування та обсяг роботи поліклініки, відділення, кабінету.
7. Оцінка показників роботи лікаря і медичного закладу.
8. Санітарно-освітня робота серед населення.

Діагностика захворювань органів порожнини рота

1. Алгоритм клінічного обстеження дітей у стоматолога.
2. Формування комплексного стоматологічного діагнозу.
3. Вікові особливості росту і розвитку ЗЩС у дітей.

Особливості знеболення в стоматології дитячого віку

1. Сучасні підходи до вибору методів та засобів знеболення.
2. Загальне знеболення: показання та протипоказання до загального знеболення при стоматологічних втручаннях у дітей.
3. Основні види знеболювання: премедикація, місцеве неін'єкційне та ін'єкційне знеболення.
4. Сучасні анестетики: склад, характеристика, механізм дії, показання до застосування.

Невідкладні стани у дітей

1. Клінічні прояви невідкладних станів у дітей.
2. Діагностика непритомності, колапсу, надання первинної медичної допомоги.
3. Діагностика епілептичного нападу, надання первинної медичної допомоги.
4. Діагностика шоків, надання первинної медичної допомоги.
5. Діагностика алергічних станів, надання первинної медичної допомоги.
6. Діагностика ком та надання первинної медичної допомоги.

7. Діагностика клінічної смерті та проведення реанімаційних заходів (штучна вентиляція легень, непрямий масаж серця).

Пломбувальні та відновлювальні матеріали

1. Особливості використання пломбувальних матеріалів для реставрації коронкової частини зуба у дітей.
2. Лікувальні прокладки в дитячій стоматології.
3. Цементи і склоіономерні матеріали.
4. Композитні матеріали та адгезивні системи.
5. Кореневі пломбувальні матеріали для тимчасової та постійної obturaції корневих каналів у дітей.
6. Матеріали для герметизації фісур зубів та превентивної терапії у дітей.
7. Склоіономерні та композитні матеріали для герметизації фісур.
8. Матеріали для проведення превентивної терапії в дитячій стоматології.

Профілактика стоматологічних захворювань

1. Сучасні принципи організації та методи проведення профілактики.
2. Комплексна система профілактики стоматологічних захворювань.
3. Первинна і вторинна профілактика.
4. Принцип створення місцевих та регіональних програм профілактики. Динамічне спостереження.
5. Сучасні принципи індивідуальної профілактики стоматологічних захворювань.
6. Сучасні методи та засоби профілактики.
7. Немедикаментозні засоби та методи профілактики карієсу та захворювань тканин пародонту у дітей.
8. Медикаментозні засоби та методи профілактики карієсу зубів у дітей різних вікових груп.
9. Профілактика виникнення зубо-щелепних аномалій у дітей.
10. Особливості професійної гігієни порожнини рота у дітей різних вікових груп.
11. Виявлення зубних відкладень і визначення індексів гігієни порожнини рота, пародонтальних індексів.
12. Розробка профілактичних програм у дітей з супутньою соматичною патологією.
13. Складання плану профілактичних заходів у школі та дошкільних закладах.
14. Диспансеризація дітей дошкільного та шкільного віку.

Некаріозні ураження

1. Сучасна діагностика, особливості клінічних проявів некаріозних уражень, що виникають до та після прорізування зубів.
2. Сучасні методи лікування та профілактика некаріозних уражень твердих тканин зубів.
3. Новітні методи лікування некаріозних уражень твердих тканин зубів у різні періоди прорізування зубів.
4. Сучасний підхід до профілактики некаріозних уражень твердих тканин зубів.

Карієс зубів у дітей

1. Сучасні аспекти та системний підхід до етіології та патогенезу карієсу зубів у дитячому віці.
2. Фактори, які впливають на мінералізацію молочних та постійних зубів.
3. Умови життя дитини, що сприяють послабленню карієсрезистентності.
4. Класифікація карієсу.
5. Особливості клінічних та параклінічних методів діагностики карієсу у дітей.
6. Особливості клінічного перебігу карієсу тимчасових зубів у дітей різних вікових груп.
7. Особливості клінічного перебігу карієсу постійних зубів у дітей різних вікових груп.
8. Лікування карієсу тимчасових та постійних зубів у дітей.
9. Фармакологічні аспекти малоінвазивної терапії карієса.
10. Сучасні методи превентивної терапії постійних зубів у дітей.
11. Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу.

Пульпіт

1. Класифікація пульпітів.
2. Особливості клінічних проявів та діагностики пульпітів тимчасових зубів у дітей.
3. Особливості клінічних проявів та діагностики пульпітів постійних зубів у дітей на різних етапах формування кореня.
4. Принципи лікування пульпіту тимчасових та постійних зубів у дітей.
5. Особливості препарування і медикаментозної обробки кореневих каналів в залежності від стану коренів тимчасових зубів.
6. Особливості пломбування кореневих каналів тимчасових зубів в залежності від стану коренів.
7. Сучасні принципи лікування пульпітів постійних зубів у дітей на різних етапах формування.
8. Препарування і медикаментозна обробка кореневих каналів постійних зубів в залежності від стану коренів.

9. Особливості пломбування кореневих каналів постійних зубів в залежності від стану коренів.

10. Тактика ведення хворого при травматичному пульпіті тимчасових та постійних зубів у дітей.

11. Помилки та ускладнення при лікуванні пульпітів у дітей різних вікових груп, їх попередження та усунення.

Періодонтит

1. Класифікація періодонтитів у дітей.
2. Особливості клінічних проявів та діагностика гострих та хронічних періодонтитів тимчасових і постійних зубів у дітей.
3. Лікування періодонтиту тимчасових та постійних зубів у дітей.
4. Діагностичні критерії збереження та видалення тимчасових зубів.
5. Особливості та методи лікування гострих і хронічних періодонтитів постійних зубів у дітей на різних етапах формування кореню.
6. Принципи проведення інструментальної обробки кореневих каналів.
7. Критерії вибору силлерів.
8. Сучасні техніки obturaції кореневих каналів.
9. Тактика медикаментозного супроводу лікування різних форм періодонтитів.
10. Тактика ведення хворого при травматичному періодонтиті тимчасових та постійних зубів у дітей.
11. Помилки та ускладнення при лікуванні пульпітів у дітей різних вікових груп, їх попередження та усунення.

Хвороби слизової оболонки порожнини рота

1. Особливості будови слизової оболонки порожнини рота у різні вікові періоди.
2. Класифікація захворювань слизової оболонки порожнини рота.
3. Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дітей вірусної етіології: клініка, діагностика, принципи лікування.
4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дітей грибкового походження, бактеріальної природи, алергічного та травматичного характеру: клініка, діагностика, принципи лікування.
5. Зміни слизової оболонки порожнини рота у дітей при загальносоматичних захворюваннях: клініка, діагностика, принципи лікування.

6. Захворювання губ і язика у дітей: клініка, діагностика, принципи лікування.
7. Диспансеризація дітей з метою запобігання рецидивів захворювання.

Хвороби пародонта у дітей

1. Особливості будови пародонту у дітей.
2. Сучасна класифікація захворювань тканин пародонту.
3. Порівняльна характеристика вітчизняних та зарубіжних підходів, класифікацій, термінології.
4. Сучасна концепція етіології і патогенезу захворювань тканин пародонта. Виявлення факторів ризику.
5. Роль системних захворювань у хворобах тканин пародонта.
6. Агресивна пародонтальна мікрофлора.
7. Інструментальне забезпечення комплексу лікувальних заходів: професійна гігієна порожнини рота, зняття зубних відкладень ультразвуковими скейлером, кюретами Грейсі.
8. Фармакологічне забезпечення захворювань тканин пародонта, пародонтальні пов'язки.
9. Сучасна концепція комплексного лікування захворювань тканин пародонта. Інтегративний підхід до діагностики та планування лікування з лікарями-спеціалістами.
10. Застосування фізичних факторів у лікуванні захворювань тканин пародонта (лазеро-, озono-терапія).
11. Хірургічне лікування. Малоінвазивні оперативні втручання. гінгівопластика, френулопластика, вестибулопластика.
12. Сучасні методи тимчасової імобілізації при захворюваннях тканин пародонта. Ускладнення та помилки на етапах діагностики і лікування.
13. Диспансеризація дітей із хворобами пародонту, обумовленими загальним захворюванням організму.
14. Роль профілактичних заходів у зниженні факторів ризиків.

ОРТОДОНТІЯ

1. Мета і завдання ортодонтії. Історія розвитку ортодонтії. Внесок вітчизняних та іноземних вчених у розвиток ортодонтії.
2. Анатомо-фізіологічні особливості зубо-щелепної системи у різні вікові періоди.
Ембріогенез і розвиток жувального апарату людини в антенатальному періоді.

3. Особливості росту і формування щелепних кісток людини у віковому аспекті.
4. Вплив ендогенних та екзогенних факторів на процес прорізування зубів. Роль процесу прорізування зубів для росту і розвитку верхньої та нижньої щелеп.
5. Будова верхньої та нижньої щелеп у різні вікові періоди.
6. Основні біологічні фактори, які забезпечують ріст і формування зубо-щелепного апарату.
7. Морфо-функціональні особливості СНЩС у дітей у різні вікові періоди.
8. Поняття «норма» в ортодонтії. Фізіологічні види прикусу, їх порівняльна характеристика.
9. Анатомо-фізіологічні особливості ортогнатичного прикусу в тимчасовому, змінному і постійному періодах.
10. Діагностичне значення симптому «сходінки».
11. Основні етапи становлення жувального апарату, їх значення у прогнозі ортодонтичного лікування. Особливості жувальних та м'язів у дітей.
12. Характер рухів нижньої щелепи у різні періоди формування зубо-щелепного апарату.
13. Значення природного годування немовлят в розвитку жувального апарату.
14. Морфологічні і функціональні порушення в жувальному апараті при зубо-щелепних аномаліях та деформаціях.
15. Особливості обстеження хворого на ортодонтичному прийомі. Генетична обумовленість. Роль клінічних проб при їх визначенні.
16. Фотореєстрація (позаротові та внутрішньоротові фотографії), фотометрія.
17. Гіпсові діагностичні моделі, віртуальні 3D моделі.
18. Допоміжні методи обстеження «антропометричні вимірювання» на діагностичних моделях за Поном, Корхаузом, Снагіною, Тоном, Болтоном, Nance.
19. Графічні методи вивчення зубних дуг (діаграма Хаулея-Герберта-Гербста).
20. Антропометричні вимірювання з допомогою сучасного сканувального обладнання та комп'ютерних програм.
21. Функціональні методи дослідження в ортодонтії, їх діагностичне значення.

22. порушення функції жування у дітей. Визначення жувальної ефективності за допомогою жувальних проб. Електроміографія: характеристики та діагностичне значення.
23. Статичні та динамічні методи дослідження функції жування у дітей. Причини і методи діагностики порушеної функції мовлення у дітей. Особливості артикуляційного апарату. Логопедична міогімнастика. Значення рентгенологічних та ТРГ-досліджень в діагностиці зубощелепно-лицевих аномалій та деформацій.
24. Методика проведення профільної та прямої телерентгенографії. Методи аналізу прямої та бокової цефалометрій, їх діагностичне значення.
25. Сучасні рентгенологічні методи обстеження: ком'ютерна (КТ), магнітнорезонансна томографія (МРТ).
26. Порушення функції ковтання та дихання у дітей, методи діагностики. Негативний вплив на формування жувального апарату і всього організму дитини.
27. Значення класифікацій зубощелепних аномалій і деформацій в ортодонтичній практиці.
28. Класифікація зубощелепно-лицевих аномалій ВООЗ. Принципи побудови ортодонтичного діагнозу.
29. Протоколи ведення пацієнта – мультидисциплінарне лікування порушення зубощелепної системи у дітей та дорослих.
30. Основні принципи і методи лікування зубощелепно-лицевих аномалій і деформацій у віковому аспекті.
31. Визначення ступеню вираженості морфологічних функціональних порушень в зубощелепному апараті і їх ортодонтичного лікування.
32. Класифікація ортодонтичної апаратури, її характеристика і показання до використання у віковому аспекті.
33. Теорії перебудови кісткової тканини під дією ортодонтичних апаратів, характеристика сил, які використовуються в ортодонтії.
34. Основні матеріали, які використовуються для виготовлення ортодонтичних апаратів, характеристика.
35. Показання до апаратурного, хірургічного і комбінованого методів лікування.
36. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та лікування аномалій кольору і форми зубів.
37. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та лікування аномалій кількості зубів (надкомплектні зуби).

38. Особливості ортодонтичного лікування при наявності надкомплектних зубів.
39. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та лікування адентій (часткової, повної, первинної, вторинної). Перспективи використання імплантації та пересадки зачатків зубів при адентії.
40. Види і форми ретенції зубів, клінічні прояви, діагностика та методи лікування. Роль стимулюючої терапії в реабілітації хворих.
41. Етіологія, патогенез, клініка та лікування аномалії положення окремих зубів - орального, вестибулярного, тортооклюзії, транспозиції.
42. Форми діастеми, їх клініко-рентгенологічна діагностика, тактика лікування. Показання до хірургічного втручання. Особливості лікування у дорослих.
43. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування скупченості зубів. Показання до серійного видалення зубів в ортодонтичній практиці.
44. Етіологія, патогенез, клініка, рентгенологічна діагностика і профілактика дистальної оклюзії (форми) і особливості лікування в тимчасовому, змінному та постійному періодах прикусу. Значення клінічних діагностичних проб і індивідуального генетичного профілю хворого у прогнозі ортодонтичного лікування дистальної оклюзії.
45. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування мезіальної оклюзії. Роль спадковості у виникненні даної аномалії. Роль індивідуального генетичного профілю хворого у визначенні прогнозу лікування мезіальної оклюзії. Показання до хірургічних втручань.
46. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування глибокого прикусу. Особливості лікування.
47. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування відкритого прикусу. Роль нормалізації носового дихання у прогнозі ортодонтичного лікування. Показання до хірургічних втручань.
48. Хірургічні втручання в комплексному лікуванні ортодонтичних хворих.
49. Аномалії вуздечки губ і язика, їх наслідки і рання діагностика, показання до хірургічних втручань.
50. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування косого (перехресного, латерогенічного) прикусу та його лікування. Клінікорентгенологічні форми косого прикусу. Значення клінічних діагностичних проб.

51. Методи стимуляції ортодонтичного лікування (хірургічні, фізіотерапевтичні, біологічні), їх суть, вікові аспекти.
52. Скелетні аномалії в сагітальній, вертикальній, трансверзальній площинах.
53. Особливості лікування зубощелепних аномалій та деформацій при захворюваннях тканин пародонта .
54. Клініко-лабораторні етапи виготовлення незнімних і знімних ортодонтичних апаратів, їх конструктивні особливості, принципи дії, показання до використання, переваги та недоліки.
55. Дефекти зубів і зубних рядів у дітей, порушення в жувальному апараті при їх утворенні, наслідки.
56. Дефекти коронкової частини зуба. Методи протезування дефектів коронкової частини тимчасових зубів, показання до їх використання.
57. Клініко-біологічне обґрунтування дитячого зубного протезування, концепції вчених.
58. Показання, протипоказання до заміщення дефектів зубних рядів у дітей незнімними конструкціями протезів.
59. Особливості заміщення дефектів зубних рядів у дітей знімними конструкціями протезів.
60. Особливості протезування ускладнених дефектів зубних рядів у дітей.
61. Травматичні ушкодження зубів у дітей. Тактика і строки лікування.
62. Вроджені вади: етіологія, діагностика, класифікація.
63. Морфологічні і функціональні порушення в зубощелепному апараті при незрощеннях верхньої губи, альвеолярного відростка, твердого та м'якого піднебіння, особливості ортодонтичної допомоги новонародженим.
64. Роль ортодонта в комплексному лікуванні дітей з незрощеннями верхньої губи, альвеолярного відростка, твердого і м'якого піднебіння.
65. Покази до використання оклюзійних кап у пацієнтів з порушеннями СНЩС.
66. Мікроімпланти в ортодонтії.
67. Правила безпеки пацієнта та лікаря при перехресних інфекціях в ортодонтичному кабінеті.
68. Принципи диспансерізації в ортодонтії.

ОРТОПЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

1. Організація стоматологічної ортопедичної допомоги. Основні нормативні документи, що регулюють діяльність лікаря стоматолога-ортопеда.
2. Асептика та антисептика в ортопедичному закладі.
3. Фактори, що забезпечують стійкість зубних рядів.

4. Артикуляція, оклюзія. Фактори та основні види оклюзії. Оклюзійна площина, крива Шпес, крива Уілсона.
5. Центральне співвідношення, центральна оклюзія, її ознаки.
6. Будова слизової оболонки, анатомічні утворення, що мають значення при протезуванні.
7. Будова та функції скронево-нижньощелепного суглоба. Біомеханіка нижньої щелепи. Взаємозв'язок між видом прикусу та структурними особливостями суглобу.
8. Нозологічні форми захворювання зубо-щелепної системи, які підлягають комплексному або ортопедичному лікуванню.
9. Підготовка порожнини рота до протезування – загальносанаційні заходи, спеціальна ортопедична підготовка.
10. Психологічна підготовка хворих перед протезуванням.
11. Дефекти твердих тканин коронок зубів: етіологія, класифікація каріозних порожнин за Блемом, індекс руйнування оклюзійної поверхні зубів за Мілікевичем.
12. Види протезів для заміщення дефектів твердих тканин коронок зубів. Показання та протипоказання до застосування вкладок, класифікація вкладок (за призначенням, за способом виготовлення, за матеріалом, за площею покриття поверхні зуба). Конструктивні особливості вкладок: суцільнометалевої, суцільно керамічної, композитної. Загальні принципи формування порожнини зуба для вкладки.
13. Вініри: показання до застосування, правила препарування зубів, особливості вибору кольору, технології виготовлення.
14. Види штифтових конструкцій: показання, протипоказання та способи їх виготовлення.
15. Отримання відбитків, особливості вибору кольору при виготовленні вкладок, вінірів.
16. Сучасні комп'ютерні технології виготовлення безметалових конструкцій. Фіксація вкладок, вінірів. Вимоги до матеріалів для фіксації.
17. Заміщення часткових дефектів коронок зубів за допомогою неповних штучних коронок.
18. Заміщення дефектів коронок зубів штучними коронками: показання та протипоказання. Класифікація штучних коронок за функціональним призначенням, конструктивними особливостями, методами виготовлення, матеріалами. Вимоги до штучних коронок.

19. Клініко-лабораторні етапи виготовлення суцільнолитих, металокерамічних, безметалевих – суцільнокерамічних та на цирконієвому каркасі штучних коронок. Особливості підготовки опорного зуба в залежності від конструкції штучної коронки. Методи ретракції зубоясного краю, визначення кольору штучної коронки, методики отримання відбитків.
20. Фіксація штучних коронок, класифікація фіксуючих матеріалів.
21. Часткова втрата зубів: етіологія, патогенетичні аспекти, ускладнення. Класифікація дефектів зубних рядів за Кеннеді.
22. Показання до протезування незнімними конструкціями протезів. Підготовка зубо-щелепної системи до протезування.
23. Конструктивні особливості мостоподібних зубних протезів. Біомеханіка мостоподібних протезів. Клінічні особливості обстеження хворого, вибір опорних зубів.
24. Клініко-лабораторні етапи виготовлення суцільнолитих, металопластмасових, металокерамічних, керамічних на цирконієвому каркасі мостоподібних протезів.
25. Особливості препарування опорних зубів в залежності від обраної протезної конструкції. Способи ретракції ясен. Методи отримання відбитків. Вимоги до відбиткових матеріалів.
26. Особливості підготовки опорних зубів до фіксації, фіксація протезів, фіксуючі матеріали.
27. Топографо-анатомічні особливості часткових дефектів зубних рядів. Вибір методів фіксації часткових знімних протезів. Класифікація дефектів зубних рядів. Оцінка стану протезного ложа.
28. Порівняльна характеристика мостоподібних, бюгельних та знімних пластинкових протезів. Характеристика бюгельних протезів та показання до їх використання.
29. Визначення центрального співвідношення щелеп при різних групах дефектів зубних рядів. Можливі помилки та методи їх усунення.
30. Технологія виготовлення часткових знімних пластинкових протезів, протезів із металевим базисом, бюгельних протезів.
31. Корекція та задача бюгельного протезу.
32. Анатомо-топографічні та функціональні зміни в зубо-щелепній системі при повній відсутності зубів. Класифікація беззубих щелеп. Класифікація атрофії слизової оболонки протезного ложа.

33. Спеціальна підготовка порожнини рота до протезування при повній відсутності зубів. Планування конструкції повного знімного протеза. Фіксація, стабілізація та рівновага повних знімних протезів.
34. Особливості отримання відбитків із беззубих щелеп. Визначення центрального співвідношення щелеп при повній відсутності зубів. Планування оклюзії в повних знімних протезах. Використання різних типів артикуляторів.
35. Клінічні етапи виготовлення повних знімних протезів. Технологія виготовлення повних знімних протезів.
36. Адаптація до повних знімних протезів. Корекція повних знімних протезів, правила користування та догляд за ними.
37. Ортопедичне лікування захворювань тканин пародонту з використанням знімних та незнімних шин та шин-протезів, їх порівняльна оцінка. Лікування тимчасовими шинами. Вимоги до металевих каркасів металокерамічних протезів при протезуванні дефектів зубних рядів при пародонтитах.
38. Особливості ортопедичного лікування генералізованого пародонтита при збережених зубних рядах. Безпосереднє протезування.
39. Патологічна стертість зубів: етіологія, класифікація, клініка. Вибір методу лікування залежно від форми та ступеня патологічної стертості. Заміщення дефектів зубних рядів при патологічній стертості.
40. Синдром больової дисфункції СНЩС: етіологія, клініка, діагностика, сучасні методи лікування захворювань СНЩС. Ускладнення при лікуванні.
41. Протезування при несправжніх суглобах.
42. Ортопедична стоматологічна реабілітація при вроджених та набутих дефектах піднебіння.
43. Методика отримання відбитків у пацієнтів з дефектами піднебіння. Протезування при дефектах лицьової ділянки. Виготовлення протезів обличчя, вимоги до протезів.
44. Усунення оклюзійних порушень при наявності зубо-щелепних деформацій. 45. Показання та протипоказання до ортопедичного лікування дефектів зубних рядів із застосуванням імплантатів. Класифікація імплантатів. Типи та методи імплантації.
46. Планування та вибір конструкції зубних протезів з опорою на імплантатах залежно від анатоμο-топографічних особливостей дефекту зубного ряду та зубо-щелепної системи в цілому.

47. Особливості клініко-лабораторних етапів виготовлення зубних протезів з опорою на імпланти. Особливості гігієнічного догляду за зубними протезами з опорою на імпланти
48. Помилки та ускладнення в практиці ортопедичної стоматології.

ХІРУРГІЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

1. Досягнення вчених України в розвитку хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії.
2. Організація надання хірургічної стоматологічної допомоги населенню України на сучасному етапі.
3. Методи обстеження хворого з патологією ЩЛД (основні та додаткові).
4. Основні лікарські засоби, що застосовуються для анестезії: характеристика, механізм дії, побічні ефекти.
5. Оцінка загального стану хворого; визначення ступеня ризику операцій; премедикація, підготовка хворого до загального знеболення.
6. Види, способи і методи анестезії. Інгаляційний наркоз; контроль основних функцій організму під час загального знеболення; ускладнення та методи боротьби з ними.
7. Місцеві анестетики: характеристика, показання до застосування, побічні ефекти.
8. Топографо-анатомічне обґрунтування та проведення центральних анестезій.
9. Анатомічне обґрунтування і проведення інфільтраційного і провідникового знеболення на нижній щелепі.
10. Анатомічне обґрунтування і проведення інфільтраційного і провідникового знеболення на верхній щелепі.
11. Загальні та місцеві ускладнення місцевої анестезії: клініка, діагностика, лікування. Особливості надання невідкладної допомоги.
12. Операція видалення зуба на нижній щелепі: показання та протипоказання, інструментарій, методики видалення. Підготовка хворого до операції.
13. Операція видалення зуба на верхній щелепі: показання та протипоказання, інструментарій, методики видалення. Підготовка хворого до операції.
14. Атипове видалення зуба. Альвеолотомія.
15. Ускладнення під час та після видалення зуба: клініка, діагностика, лікування і профілактика.
16. Операції, що дозволяють зберегти зуби (резекція верхівки кореня зуба, ампутація, гемісекція, коронаро-радикулярна сепарація, реплантація): показання та протипоказання, методика проведення.

17. Дистопія, ретенція зуба. Перикороніт: класифікація, клініка, діагностика, лікування ускладнення.
18. Періостит щелеп: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.
19. Остеомієліт щелеп: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.
20. Абсцеси та флегмони ЩЛД: етіологія, патогенез. Загально-клінічні ознаки запальних процесів м'яких тканин обличчя, класифікація.
21. Загальні принципи діагностики гнійних процесів м'яких тканин обличчя. Шляхи розповсюдження, анатоμο-топографічні особливості.
22. Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування одонтогенних запальних процесів обличчя та шиї.
23. Абсцес піднебіння та підчонаюмкової ділянки: етіологія, клініка, особливості лікування, профілактика.
24. Абсцес та флегмона орбіти: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування.
25. Абсцес та флегмона крилопіднебінної ямки: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
26. Абсцес та флегмона підскроневої ділянки: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
27. Абсцес та флегмона скроневої ділянки: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
28. Абсцес та флегмона виличної ділянки: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
29. Абсцес та флегмона привушно-жувальної та позащелепної ділянок: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
30. Абсцес та флегмона щічної ділянки: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
31. Абсцес та флегмона підщелепної ділянки: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
32. Абсцес та флегмона підборідкової ділянки: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
33. Абсцес та флегмона навкологлоткового простору: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.

34. Абсцес та флегмона під'язикового валика (жолобка): топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
35. Абсцес та флегмона язика: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
36. Флегмона дна порожнини рота: топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
37. Гнилистно-некротична флегмона (ангіна Людвіга): топографічна анатомія, етіологія, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення.
38. Лімфаденіти щелепно-лицевої ділянки: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування, профілактика.
39. Аденофлегмона щелепно-лицевої ділянки: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика.
40. Одонтогенний гайморит: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування, особливості перебігу та лікування в залежності від віку хворого.
41. Запальні захворювання слинних залоз: етіологія, клініка, діагностика, лікування. Синдроми з ураженням слинних залоз.
42. Захворювання скронево-нижньощелепного суглоба: класифікація, клініка, діагностика, лікування. Артроскопія СНЩС.
43. Неодонтогенні запальні захворювання обличчя (фурункул, карбункул, бешиха, нома): етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування, ускладнення.
44. Специфічні запальні процеси щелепно-лицевої ділянки (актиномікоз, туберкульоз, сифіліс) етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування.
45. Ускладнення запальних процесів ЩЛД, їх профілактика та лікування.
46. Травматична хвороба: патогенез, особливості при пошкодженнях ЩЛД.
47. Супутні ускладнення пошкоджень ЩЛД (кровотеча, асфіксія, шок), їх профілактика. Медична допомога на місці травми, на етапах медичної евакуації.
48. Пошкодження м'яких тканин ЩЛД: класифікація, клінічний перебіг, методики хірургічної обробки ран, види швів.
49. Переломи альвеолярного паростка та травми зубів: класифікація, клініка, діагностика, методи лікування.

50. Пошкодження нижньої щелепи: анатомія пошкоджень, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, хірургічна обробка ран при пошкодженнях нижньої щелепи, принципи пластичної хірургії. Досягнення вітчизняних вчених.
51. Пошкодження верхньої щелепи: анатомія пошкоджень, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, хірургічна обробка ран при пошкодженнях нижньої щелепи, принципи пластичної хірургії. Досягнення вітчизняних вчених.
52. Переломи виличної кістки, кісток носа: класифікація, клініка, діагностика, методи лікування, особливості перебігу та лікування в залежності від віку хворого.
53. Ускладнення травм обличчя: посттравматичний остеомієліт, нагноєння кісткової рани та ін. Загоєння кісткової рани.
54. Тимчасова (евако-транспортна) іммобілізація при пошкодженнях кісток лицевого черепа та постійна (лікувальна) іммобілізація щелеп назубними шинами, капами: вимоги, види, недоліки та переваги. Остеосинтез, апаратні методи фіксації фрагментів кісток лицевого черепа.
55. Загоєння кісткової рани. Методи оптимізації регенерації кісткової тканини.
56. Термічні ушкодження обличчя: наслідки, лікування, профілактика ускладнень, можливості пластичної хірургії. Опікова хвороба при ушкодженнях обличчя. Комбіновані пошкодження ЩЛД (БОР, РР): патогенез, варіанти клінічного перебігу залежно від особливостей ураження, лікування.
57. Вогнепальні пошкодження щелепно-лицевої ділянки. Особливості сучасної вогнепальної рани та організація етапно-евакуаційної системи лікування поранених з пошкодженнями обличчя та щелеп. Принципи комплексного лікування.
58. Класифікація пухлин ЩЛД. Теорії онкогенезу, роль імунної системи. Екзогенні фактори в розвитку злоякісних новоутворень. Онкологічна настороженість як система понять, знань і принципів організації онкологічної служби. Особливості обстеження хворих з метою виявлення і діагностики пухлин.
59. Доброякісні пухлини м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки: етіологія, класифікація, клініка, диференційна діагностика, лікування.
60. Доброякісні пухлини кісток щелепно-лицевої ділянки: етіологія, класифікація, клініка, диференційна діагностика, лікування.

61. Доброякісні пухлини і кісти слинних залоз: класифікація, клініка, діагностика, лікування.
62. Пухлиноподібні утворення м'яких тканин та кісток щелепно-лицевої ділянки: етіологія, класифікація, клініка, диференційна діагностика, лікування.
63. Передракові захворювання та злоякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки: клініка, діагностика, лікування.
64. Реконструктивно-відновна хірургія ЩЛД. Планування пластичних операцій, аналіз дефекту, показання до застосування кожного методу пластики: пластика місцевими тканинами, вільна пересадка шкіри, філатовське стебло, клапоть на живлячій ніжці, клапоть з осьовим судинним малюнком, мікрохірургія.
65. Кісткова пластика щелеп, її біологічні засади. Деформації щелеп, їх клінічні прояви, функціональні та естетичні порушення, хірургічне лікування. Основні методи операцій. Остеогенна та остеоіндуктивна терапія.
66. Вроджені вади ЩЛД. Незрощення верхньої губи та піднебіння: класифікація, клініка, лікування, принципи організації диспансеризації хворих з вродженим незрощенням верхньої губи та піднебіння.
67. Естетична хірургія обличчя: класифікація естетичних порушень обличчя, їх клінічна характеристика, методи хірургічного лікування.
68. Неврологія ЩЛД. Больові синдроми обличчя: етіологія, клініка, методи лікування.
69. Хірургічне лікування захворювань пародонту: показання, методика проведення. Підготовка порожнини рота до протезування. Типи атрофій альвеолярного паростка щелеп.
70. Дентальна імплантація: показання, протипоказання, біологічні засади дентальної імплантації. Види імплантатів. Хірургічний етап дентальної імплантації, ускладнення, їх профілактика та лікування. Підготовка порожнини рота до проведення дентальної імплантації.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТУ)

У рефераті мають бути висвітлені найважливіші питання з переліку тем, наведених в даній програмі.

Обов'язковими структурними елементами реферату є:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідністю);
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- додатки (за необхідністю);
- список використаних джерел.

Титульний аркуш реферату має містити прізвище, ім'я, по батькові автора; назву реферату; найменування спеціальності (наукової спеціальності); місто рік (*Див. зразок*).

Зміст подають на початку реферату. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел.

У **вступі** мають бути обов'язково відображені: актуальність теми, ступінь розробленості проблеми, мета, поставлені завдання та невирішені проблемні питання.

Основна частина реферату має містити виклад самостійно виконаного аналітичного, експериментального чи клінічного дослідження обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

У основній частині подають розділи:

- огляд наукової літератури за темою і вибір напряму дослідження;
- для експериментальних чи клінічних робіт виклад методів або методик дослідження;
- опис проведених теоретичних, або результати експериментальних чи клінічних досліджень;
- аналіз і узагальнення результатів дослідження.

Кожний розділ починають з нової сторінки. Зміст розділів основної частини має точно відповідати темі роботи і повністю її розкривати.

Висновки мають відповідати визначеним автором завданням дослідження.

Для дотримання бажаного стилю висновків корисно застосовувати в пунктах висновків такі слова та вислови, як проаналізовано, встановлено,

виявлено, що дало змогу, доведено, показано, досліджено, розроблено, отримано, запропоновано, розроблено, рекомендовано, вважається а доцільне тощо.

Ознайомлення з текстом висновків має дати можливість сформуванню уявлення про ступінь реалізації автором роботи поставленої мети і завдань.

Додатки. У разі потреби до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи.

Додатки позначають великими літерами української абетки, починаючи з А, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Після слова «Додаток» друкують літеру, що позначає його послідовність.

Якщо у роботі один додаток, то він позначається «Додаток А».

Кожний додаток слід починати з нової сторінки із зазначенням у правому верхньому куті сторінки слова «Додаток» і його позначення.

Список використаних джерел слід розміщувати одним з таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування) або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Кількість позицій у списку має становити не менше 25 джерел.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліографічної та видавничої справи: ДСТУ ГОСТ 205 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». – К.: Держспоживстандарт України, 2015.

По кожному джерелу слід наводити такі дані: прізвище та ініціали автора, повну назву книги, статті, журналу, місто, видання, назву видавництва, рік видання, номер сторінок у книзі, журналі. При посиланні на збірники праць – дані про автора, назву статті, повне найменування збірника, місто та видавничу організацію, рік та номери сторінок, на яких розташована ця стаття.

Зарубіжна джерела, що використовуються мовою оригіналу (за винятком російських), записують в кінці списку в алфавітному порядку.

У тексті роботи, де використано джерело, в квадратних дужках проставляють номер джерела і сторінку, на яку зроблено посилання (наприклад [10, с. 25]).

Технічні вимоги до реферату. Реферат за обсягом повинен складати 24-30 сторінок (формат А4). Текст має бути набраний шрифтом Times New Roman 14 кеглем через 1,5 інтервал. Поля: верхнє і нижнє – 2 см, лівє – 2.5 см, правє – 1,0 см.

Реферат необхідно подавати у поліпропіленовій папці-шидкозшивачі.

На останній сторінці наукової доповіді (реферату) вступник обов'язково проставляє дату і ставить свій підпис.

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША РЕФЕРАТУ

Державна установа «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії
Національної академії медичних наук України»
ДУ «ІСЦЛХ НАМН»

РЕФЕРАТ
на тему: «НАЗВА РЕФЕРАТУ»

до участі в конкурсному відборі на навчання для здобуття вищої освіти
ступеня доктора філософії в аспірантурі

зі спеціальності 221 «Стоматологія»
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

Виконав: _____
(власне ім'я, прізвище)

Перевірив: _____
(підписи)

_____
(власне ім'я, прізвище членів комісії)

Одеса - 2022

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аболмасов Н.Г. Ортодонтія: Навчальний посібник / Н.Г. Аболмасов, Н.Н. Аболмасов – М.: МЕДпрес-інформ, 2008. – 424 с.
2. Алгоритми організації надання амбулаторно-поліклінічної стоматологічної допомоги / ред. Чл.-корр. АМН України, проф. Косенко К.М. – М.: Медична книга, 2008. – 572 с.
3. Атлас захворювань ротової порожнини/ Роберт П. Лангле, Крейг С. Міллер; пер. с англ. ред. П.А. Дмитрієвої. – М.: ГЭОТАР-Медіа, 2008.– 224 с.
4. Атлас хирургических стоматологических заболеваний у детей / Харьков Л.В., Яковенко Л.М., Чехова І.Л. – К: «Книга-плюс», «Ничлава», 2012. – 501 с.
5. Бараньска-Гаховска Мария. Эндодонтия подросткового и взрослого возраста. Перевод с польск. – Львов: ГалДент, 2011. – 496 с.
6. Белоклицкая Г.Ф., Волинская Т.Б. Азбука ручного скейлинга.: Учебное пособие. – К.: Видавнича компанія «КИТ», 2011. – 67 с.
7. Бернадский Ю.И. Основы челюстно-лицевой хирургии и хирургической стоматологии / Ю.И. Вернадский – М.: Мед. лит., 2007. – 404 с.
8. Биберман Я.М. Одонтогенные воспалительные заболевания / Я.М. Биберман – М.: ГОУ ВУНМЦ, 2008. – 108 с.
9. Бир Р. Эндодонтия / Р. Бир, М.А. Бауманн, С. Ким; пер. с англ. Под ред. Т.Ф. Виноградовой. – М.: МЕДпресс-информ, 2004. – 368 с.
1. Бичун А.Б. Неотложная помощь в стоматологии / А.Б. Бичун, А.В. Васильев, В.В. Михайлов – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. – 320 с.
10. Біда В.І. Біда О.В., Забуга Ю.І. Державне управління реформуванням охорони здоров'я. Розвиток державного регулювання стоматологічної служби в Україні К.: Синопис, 2011. – 116 с.
11. Біда В. І. Патологічне стирання твердих тканин зубів та основні принципи його лікування. Навчально-методичний посібник. – К.: Київська правда, 2002. – 96 с.
12. Біда В.І., Васильєв М.А., Гурін П.А. Физиологический отклик на состояние поверхности металлических дентальных имплантатов. Львов: ГалДент, 2010. – 118 с.
13. Біда В.І., Клочан С.М. Заміщення дефектів зубних рядів сучасними конструкціями знімних протезів. Навчальний посібник Львів «Галдент», 2008. – 223 с.
14. Біда В.І., Павленко М.О., Біда О.В. Мостоподібні конструкції зубних протезів. Навчальний посібник. – Львів., ГалДент. – 2007. – 84 с.

15. Білоклицька Г.Ф., Ашаренкова О.В., Копчак О.В. Сучасні пломбувальні матеріали та методи їх використання в терапевтичній стоматології \ За редакцією д.мед.н., проф. Білоклицької Г.Ф.: Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Асканья», 2013. – 143 с.
16. Білоклицька Г. Ф., Копчак О. В. Основні аспекти етіології, патогенезу, клініки та лікування цервікальної гіперестезії: Методичні рекомендації. – Київ, 2008. – 26 с.
17. Білоклицька Г.Ф., Центіло Т.Д., Решетняк О.В. Застосування препарату «Гівалекс» в комплексному лікуванні хворих на кандидоз слизової оболонки порожнини рота: Методичні рекомендації. – Київ, 2007. – 25 с.
18. Богашова Л.Я. Неотложная помощь в хирургической стоматологии / Л.Я. Богашова, В.Л. Мельник, В.М. Чмель, И.Б. Шевченко – Полтава, 2008. – 136 с.
19. Борисенко А.В. Практична парадонтологія / А.В. Борисенко – К., 2011. – 472 с.
20. Виноградова Т.Ф. Атлас по стоматологическим заболеваниям у детей: Учебное пособие / Т.Ф. Виноградова. – М.: МЕДпресс-информ, 2007. – 168 с.
21. Гутман Дж. Л. Решение проблем в эндодонтии: Профилактика, диагностика и лечение / Джеймс Л. Гутман, Том С.Думша, Пол Э. Ловдэл; Пер. с англ. – М.: МЕДпресс-информ, 2008. – 592 с.
22. Виноградова Т.Ф. Атлас по стоматологическим заболеваниям у детей / Т.Ф. Виноградова – М.: «Медпресс-инфо», 2007. – 168 с.
23. Галич Л.Б. Клініка і лікування вроджених щілин верхньої губи та піднебіння / Л.Б. Галич – Полтава: «Астреля», 2005. – 79 с.
24. Головка Н. В. Ортодонтичні апарати / Н.В. Головка – Вінниця: «Нова книга», 2006. – 216 с.
25. Головка Н.В. Ортодонтія. Розвиток прикусу, діагностика зубощелепних аномалій, ортодонтичний діагноз. / Головка Н.В. – Полтава: ПФ «Форпіка», 2003. – 296 с. 27. Головка Н.В. Профілактика зубощелепних аномалій / Н.В. Головка – Вінниця: «Нова книга», 2005. – 271 с.
26. Голубчиков М.В., Павленко О.В., Кравчук Н.Г. та ін. Стоматологічна допомога в Україні Під. ред. Лазоришинця В.В. / Довідник.: Кіровоград., «Поліум». – 2010. – 87 с.
27. Грицай Н.М. Нейростоматологія / Н.М. Грицай, Н.О. Кобзиста – К.: Здоров'я, 2001. – 144 с.

28. Даггал М. С. Лечение и реставрация молочных зубов: Иллюстр. руководство по лечению и реставрации кариозных молочных зубов / М. С. Даггал, М. Е. Дж. Керзон, С. А. Фэйл, К. Дж. Тоумба, А. Дж. Робертсон; пер. с англ.; под общ. ред. проф. Т. Ф. Виноградовой. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 160 с.
29. Данилевский Н.Ф. Заболевания слизистой оболочки полости рта / Н.Ф. Данилевский, В.К. Леонтьев, А.Ф. Несин, Ж.И. Рахний. – М.: ОАО “Стоматология”, 2001. – 245 с.
30. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія. Захворювання пародонта / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, М.Ю. Антоненко, Л.Ф. Сідельникова, О.Ф. Несин – Київ: Медицина, 2007. – Т.3. – 616 с.
31. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія. Захворювання слизової оболонки порожнини рота / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко, Л.Ф. Сідельникова, О.Ф. Несин, Ж.І. Рахній - Київ: Медицина, 2007. – Т.4. – 640 с.
32. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія. Методи обстеження хворого / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, Л.Ф. Сідельникова, О.Ф. Несин – Київ: Медицина, 2007. – Т.2. – 408 с.
33. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія. Фантомний курс / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, Л.Ф. Сідельникова, О.Ф. Несин – Київ: Медицина, 2007. – Т.1. – 304 с.
34. Детская стоматология / Ричард Р. Велбери, Монти С. Даггал, под ред. Л.П. Кисельниковой – «ГЭОТАР-Медиа», 2013. – 456 с.
35. Джозеф Ноар. Практическая ортодонтия. Руководство по коррекции окклюзии. Научный редактор профессор М.С. Дрогомирецкая / Джозеф Ноар. – Львов, «ГалДент», 2015, 104 с.
36. Дитяча стоматологія / За ред. О. В. Удовиської. – К.: Здоров'я, 2000. – 296 с.
37. Дмитриева К.С. Пародонтит / К.С. Дмитриева – М.: МЕДпресс-информ, – 207 с.
38. Дорошенко С.И. Основы телерентгенографии / С.И. Дорошенко, Е.А. Кульгинский – К.: Здоров'я, 2007. – 72 с.
39. Дорошенко С.І. Синдроми в ортодонтії: навч. посібник для студентів стоматологічних факультетів вищих мед. навч. закладів IV рівня акредитації / С.І. Дорошенко. – К.: “Здоров'я”, 2008. – 96 с.

40. Дубровина Е.В. Местная анестезия в стоматологии. Атлас / Е.В. Дубровина – Полтава, 2010. – 487 с.
41. Заболевания слизистой оболочки полости рта у детей / Под ред. Л.Н. Казариной. – Нижний Новгород: НГМА, 2004. – 264с.
42. Казакова Р.В. Анатомо-фізіологічні особливості пульпи зубів у дітей. Навчальний посібник / Казакова Р.В., Ковальов Є.В., Мотуляк А.П. [та ін.]. – Львів: ГалДент, 2009. – 79 с.
43. Казарина М.Н. Глосалгия: этиология, клиника, лечение / М.Н. Казарина –М.: НГМА, 2008. – 124 с.
44. Калюжна Л.Д. Хвороби шкіри обличчя слизової оболонки ротової порожнини та червоної облямівки губ: навч. посібн. / Л.Д. Калюжна, Г.Ф. Білоклицька – К., 2007. – 271 с. 47. Кариес зубов / Эдвина Кидд; пер. с англ., под ред. В.С. Иванова, Е.В. Ивановой. – «ГЭОТАР-Медиа», 2013. – 192 с.
45. Каськова Л.Ф. Алергічні стоматити у дітей: [навч. посібник для студентів та лікарів-інтернів стомат. факультету вищих мед. закладів III-IV рівнів акредитації] / Л.Ф. Каськова, О.О. Карпенко, Л.Ф. Чуприна та ін. – Полтава: Укрпромторгсервіс, 2011. – 104с.
46. Каськова Л.Ф. Герпетична інфекція в дитячій стоматології: [навч. посібник для студентів та лікарів-інтернів стомат. факультету вищих мед. закладів III-IV рівнів акредитації] / Л.Ф. Каськова, О.В. Хміль, І.О. Сіркович – Полтава: Укрпромторгсервіс, 2011. – 120 с.
47. Кларк У. Дж. Ортодонтическое лечение парными блоками / Уильям Дж. Кларк; пер. с англ. – 2-е изд. – М.: МЕДпресс-информ, 2019. – 384 с.
48. Коваль Н.И., Несин А.Ф., Коваль Е.А. Заболевания губ. Клиническая картина, диагностика, дифференциальная диагностика, лечение, профилактика: Монография. – К. : Медицина, 2013. – 344 с.
49. Кононенко Ю.Г. Клінічний довідник лікаря стоматолога загального профілю. Клініка, діагностика, методи лікування / Ю.Г. Кононенко, М.М. Рожко – К.: «Medbooks», 2012. – 348 с.
50. Кононенко Ю.Г. Местное обезболивание в амбулаторной стоматологии. – 3-е изд. / Ю.Г. Кононенко, Н.М. Рожко, Г.П. Рузин – Киев: Книга плюс, 2012. – 96 с.
51. Корчагина В.В. Лечение кариеса зубов у детей раннего возраста. – М: Медпресс-информ, 2008. – 168 с.
52. Куроедова В.Д. Атлас ортодонтических аппаратов / В.Д. Куроедова, В.Н. Ждан, Л.Б. Галич – Полтава: Дивосвіт, 2011. – 153 с.

53. Куроедова В.Д. Проблеми ВІЛ/СНІДу в стоматології. Навчальний посібник / В.Д. Куроедова та ін. – Полтава, 2004. – 93 с.
54. Курякина Н. В. Этиология, патогенез, клиника, диагностика и лечение пульпита. Учебное пособие / Н. В. Курякина, С. А. Безмен. – СПб. ООО МЕДИ издательство, 2005. – 92 с.
55. Курякина Н.В. Терапевтическая стоматология детского возраста. – М.: Медкнига, Н.- Новгород, НГМА, 2004. – 744 с.
56. Куцевляк В.І. Дитяча терапевтична стоматологія. – Бакалія, «Бакалійщина», 202. – 413 с.
57. Куцевляк В.И. Ортодонтия. Учебное пособие для студентов стоматологического факультета, врачей-интернов / В.И. Куцевляк – Харьков: Крокус, 2006. – 327 с.
58. Ламли Ф. Практическая клиническая эндодонтия / Филип Ламли, Ник Адамс, Филлип Томсон; пер. с англ.; под общ. ред. проф. И. М. Макеевой. – М.: МЕДпресс-информ, 2007. – 128 с.
59. Лебеденко И.Ю. Клинические методы диагностики функциональных нарушений зубочелюстной системы / И.Ю. Лебеденко, С.Д. Арутюнов, М.М. Антоник, А.А. Спутников - МЕДпресс-информ, 2011. – 112 с.
60. Леонтьев В.К. Детская терапевтическая стоматология: Национальное руководство / В.К. Леонтьев, Л.П. Кисельникова. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 810 с.
61. Макеева И.М. Современные методы механической и медикаментозной обработки корневых каналов зубов: Методические рекомендации / И.М. Макеева, Н.С. Жохова, И.В. Акимова, А.Ю. Туркина. – М., 2006. – 32 с.
62. Максименко П.Т. Затруднения и ошибки в диагностике заболеваний слизистой оболочки полости рта, губ, языка / П.Т. Максименко, А.П. Шейко – Полтава, 2012. – 120 с.
63. Максимовский Ю.М. Основы профилактики стоматологических заболеваний: Учебное пособие. – М., 2005. – 99 с.
64. Маланчук В.А. Логвиненко И.П., Маланчук Т.О. Хирургическая стоматология и челюстно-лицевая хирургия / В.А. Маланчук, И.П. Логвиненко, Т.О. Маланчук – К, 2011. – Т. 1. – 672 с.
65. Маланчук В.А. Логвиненко И.П., Маланчук Т.О. Хирургическая стоматология и челюстно-лицевая хирургия / В.А. Маланчук, И.П. Логвиненко, Т.О. Маланчук – К, 2011. – Т.2. – 608 с.

66. Мацей Жаров. Эндопрактика. Восстановление зубов после эндодонтического лечения. Пер. с польск. – Львов: ГалДент, 2014. – 336 с.
67. Медицина невідкладних станів: швидка і невідкладна медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, А.В. Вершигора, В.І. Боброва [та ін.], за ред. проф. І.С. Зозулі. – К.: ВСВ «Медицина», 2012. – 728 с.
68. Невідкладні стани у стоматологічній практиці: навч. посіб. / І.М. Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко. - 2-е вид., випр. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 224 с.
69. Николаев А.И. Практическая терапевтическая стоматология. Издание 8 / А.И. Николаев, Л.М. Цепов – М: МЕДпресс-информ, 2008. – 960 с.
70. Николаенко С.А. Современные аспекты реставрации твердых тканей: Учебнометодическое пособие. – СПб: ООО «Меди издательство», 2007. – 64 с.
74. Николишин А.К. Современная эндодонтия практического врача. – Полтава, 2003. – 208 с.
71. Окклюзия и клиническая практика. Под ред. Ивена Клинберга, Роберта Джагера. – «МЕДпресс-информ», 2006. – 200 с.
72. Отт Р.В. Клиническая и практическая стоматология: справочник /Рудольф Вальтер Отт, Ханс-Петер Вольмер, Вольфганг Е.Крут; пер. с нем. – М.: МЕДпресс-информ, 2010. – 640 с.
73. Павленко О.В. Особливості функції мовлення у стоматології / О.В. Павленко, О.Я. Хохліч І.М. Шупяцький та ін – Львів: Галдент, 2014. – 108 с.
74. Павленко О.В. Стандарта надання стоматологічної допомоги населенню України. Ортопедична стоматологія / О.В. Павленко, П.М. Скрипников, Д.Р. Шиленко, О.А. Писаренко – Полтава, 2012. – Т.2. – 140 с.
75. Павленко О.В., Довідник з ендодонтії / О.В. Павленко, Ю.М. Беличенко, Т.М. Волосовець, С.В. Аль-Алавні – Сімферополь: Н. Оріанда, 2010. – 326 с.
80. Панчишин М. Неотложные состояния в стоматологической практике / М. Панчишин – К.: «Medbooks», 2012. – 210 с.
76. Пачес А.И. Опухоли слюнных желез / А.И. Пачес – М.: Практическая медицина, 2009. – 470 с.
77. Персин Л.С. Ортодонтия. Диагностика и лечение зубочелюстных аномалий. – М.: Медицина, 2004. – 360 с.
78. Поворознюк В.В., Мазур И.П. Костная система и заболевания пародонта: Монография. – К.: ВПЦ «ЕКСПРЕС», 2004. – 446 с.
79. Попович З.Б. Рентгенодіагностика захворювань зубів та тканин пародонту у дитячому та підлітковому віці / З.Б. Попович, М.М. Рожко, Е.В. Безвушко – Ів.-Франківськ: Нова зоря, 2001. – 224 с.

80. Попруженко Т.В. Профилактика основных стоматологических заболеваний / Т.В. Попруженко, Т.Н. Терехова – М: МЕДпресс-информ, 2009. – 464 с.
81. Ракоши Т. Зубоальвеолярне та щелепно-лицеве ортодонтичне лікування. Переклад з англійської, під редакцією проф. М.С. Дрогомирецької. / Ракоши Т., Грабер Т.М. – Львів: ГалДент, 2012. – 398 с.
82. Річард Р. Дж. Коуслі. Клінічний довідник з ортодонтичних міні-імплантатів. Пер. з англ. під редакцією проф. М.С. Дрогомирецької. / Річард Р. Дж. Коуслі. – Львів: ГалДент, 2014. – 192 с.
83. Рожко М.М. Ортопедическая стоматология / М.М. Рожко, В.П. Неспрядько – К.: Книга-плюс, 2003. – 552 с.
84. Роудз Дж. С. Повторное эндодонтическое лечение: консервативные и хирургические методы / Джон С. Роудз; пер с англ. – М.: МЕДпресс-информ, 2009. – 216 с.
85. Рузин Т.П. Хирургическая стоматология в схемах и таблицах / Т.П. Рузин, А.А. Дмитриева – Винница: Новая книга, 2007. – 120 с.
86. Руководство по ортодонтии / Под ред. Ф.Я. Хорошилкиной. – М.: Медицина, 1999. – 800 с.
87. Савичук Н.О. Дизбиоз и воспаление в комплексной терапии хронического генерализованного катарального гингивита у детей школьного возраста / Н. О. Савичук, О. А. Марченко // Современная стоматология. – 2015. – № 3. (77) – С. 46– 50.
88. Савичук Н.О. Комплексний підхід до стоматологічної реабілітації дітей з вродженими вадами розвитку щелепно-лицевої ділянки / Савичук Н.О., Корнієнко Л.В., Трубка І.О., Парпалей К.А., Єрмакова Л.Г // Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П.Л. Шупика – Випуск 23, Книга 1. – 2014. – С. 370-379.
89. Савичук Н.О., Савичук А.В., Пьянкова А.В. Основание фармакотерапии заболеваний слизистой оболочки полости рта у детей // Consilium Medicum Ukraina. – 2012. – том 6. – №5. – С. 2–7.
90. Скрипник І.М. Невідкладні стани у стоматологічній практиці: навч. посіб. / І.М. Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко - К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 224 с.
91. Скрипников П.М. Захворювання пародонта у дорослих і дітей / П.М. Скрипников, Л.Г. Павленко, Т.А. Хміль, К.С. Казакова - Полтава, 2010. - 140 с.
92. Скрипников П.М. Ураження шкіри обличчя та слизової оболонки порожнини рота вірусом простого герпесу I типу (клінічні прояви, діагностика,

методи лікування, профілактика): навч. пос. / П.М. Скрипников, К.С. Іщейкін, І.П. Кайдашев та ін. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. – 84 с.

93. Современая ортодонтия / Уильям Р. Проффит, Генри У. Филдз, Дэвид М. Савер; пер. с англ. – 5-е изд. – Москва: МЕДпресс-информ, 2019. – 712 с.

94. Справочник по детской стоматологии / под ред. А.Камерона, Р. Уидмера. – 2е изд., испр. и перераб. – М.: МЕДпресс-информ, 2010. – 392 с.

95. Стефан Вильямс. Концептуальная ортодонтия. II. Рост и ортопедия. / Стефан Вильямс. – Львов: Гал Дент, 2006. – 200 с.

96. Стефан Вільямс. Короткий посібник з телерентгенографії. Під ред. Дрогомирецька М.С., Чучмай Л.Д. Навчальний посібник. Пер. з англ. / Стефан Вільямс. – Львів, 2000. – 186 с.

97. Стоматологія: підручник: У 2 книгах / М.М. Рожко, З.Б. Попович, П.М. Скрипников та ін.; за ред. проф. М.М. Рожка. - К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 872 с.

98. Стош В.И., Рабинович С.А. Общее обезболивание и седация в детской стоматологии: Руководство для врачей. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 184 с.

99. Терапевтическая стоматология детского возраста / под. ред. Л. А. Хоменко, Л.П. Кисельникова. – К: Книга-Плюс, 2013. – 864 с.

100. Терапевтична стоматологія / за ред. проф. Ніколішина А.К. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – Т.2 – 304 с.

101. Терехова Т.Н. Комплексное лечение и реабилитация стоматологических проявлений почечной патологии в детском возрасте: Учеб.-метод. пособ. / Т.М. Терехова, Л.П. Белик. – Мн.: БГМУ, 2003. – 20 с.

102. Терехова Т.Н. Профилактика кариеса в ямках и фиссурах зубов / Т.Н. Терехова, Т.В. Попруженко, М.И. Кленовская. – М.: МЕДпресс-информ, 2010. 88 с.

103. Тимофеев А.А. Руководство по челюстно-лицевой хирургии и хирургической стоматологии. – Киев: ООО «Червона Рута-Турс». – 2012, 1048 с.

104. Тимофеев А. А. Руководство по челюстно-лицевой хирургии и хирургической стоматологии / А.А. Тимофеев - Medbooks, 2012. – 1048 с.

105. Тимофеев О.О. Щелепно-лицева хірургія / О.О. Тимофеев – К.: Медицина, 2011. – 752 с.

106. Параскевич В.Л. Дентальная имплантология / В.Л. Параскевич – Беларусь.: Медицинское информационное агентство, 2011. – 430 с.

107. Ткаченко П.І. Гострі одонтогенні процеси щелепно-лицевої ділянки в дітей (періостит, остеомієліт, лімфаденіт): навч. посібник для студентів стомат. факультету вищих мед. закладів IV рівня акредитації та лікарів-інтернів / П.І. Ткаченко – Львів: Компакт-ЛВ, 2006. – 104 с.
108. Ткаченко П.І. Дитяча хірургічна стоматологія. Амбулаторний прийом: [навч. посібник для студентів стомат. факультету вищих мед. закладів IV рівня акредитації та лікарів-інтернів] / П.І. Ткаченко, С.О. Білоконь, О.В. Гуржій та ін. – Полтава: АСМІ, 2011. – 102 с.
109. Тронстад Л. Клиническая эндодонтия /Лейф Тронстад; пер. с англ.; под ред. проф. Т. Ф. Виноградовой . – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 288 с.
110. Трубка І.О. Спосіб відтворення карієсу на експериментальній моделі / І.О. Трубка, Савичук Н.О. // Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П.Л.Шупика . – Випуск 24, Книга 1. – 2015. – С. 370-379.
111. Флис П.С., Леоненко Г.П., Канюра А.А. та ін. Пропедевтика ортопедической стоматологии / Під ред. Фліса П. С. – Київ: Медицина, 2014. – 344 с.
112. Флис П.С. Ортодонтия / П.С. Флис – К.: Медицина, 2008. – 360 с.
113. Фліс П.С., Власенко А.З. Технологія виготовлення зубних протезів з використанням керамічних і композитних матеріалів. – Київ: Медицина, 2010. – 296 с.
114. Фліс П.С., Власенко А.З., Бібік А.М., Іожиця К.Д. Технологія виготовлення щелепно-лицевих конструкцій. – Київ: Медицина, 2010. – 248 с.
115. Франк Нетцель. Практическое руководство по ортодонтической диагностике / Научн.ред.изд. на русск. яз., к.мед.н. М.С. Дрогомерецкая. Пер. с нем. / Франк Нетцель, Кристиан Шульц. – Львов: ГалДент, 2006. – 176 с.
116. Хамитова Н.Х. Клиника, диагностика и лечение заболеваний пародонта в детском возрасте. – Казань: Медлитература, 2009. – 125 с.
117. Харьков Л.В., Яковенко Л.М., Чехова И.Л. Атлас хирургических стоматологических заболеваний челюстно-лицевой области у детей: учеб. пособ. Киев: Книга-плюс, 2012. 501 с.
118. Харьков Л.В., Яковенко Л.М., Чехова І.Л. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підруч. Київ: ВСВ Медицина, 2015. 496с.
119. Хоменко Л.А. Практическая эндодонтия: инструменты, материалы и методы / Л.А. Хоменко, Н.В. Биденко. – К: Книга плюс, 2005. – 205 с.
120. Хоменко Л.А. Современные средства экзогенной профилактики заболеваний полости рта: Учебное пособие /Л.А.Хоменко, Е.И. Остапко, Н. В. Биденко. – К.: Книга плюс, 2004. – 200 с.

121. Хоменко Л.А. Профилактика стоматологических заболеваний / Л.А. Хоменко - К.: «Книга плюс», 2007. – 128 с.

122. Хоменко Л.А. Терапевтическая стоматология детского возраста / Л.А. Хоменко – К.: «Книга плюс», 2007. – 815 с.

123. Хорошилкина Ф. Я. Ортодонтия. Дефекты зубов, зубных рядов, аномалии прикуса, морфофункциональные нарушения в челюстно-лицевой области и их комплексное лечение. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 554 с. 129.

124. Цветкова Л.А. Заболевания слизистой оболочки полости рта / Л.А. Цветкова, С.Д. Арютюнов, Л.В. Петрова, Ю.Н. Перламутров – Москва: МЕДпресс-информ, 2006. – 201 с.

125. Цепов Л.М. Заболевания пародонта: взгляд на проблему: Монография. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 192 с.

126. Цимбалистов А.В. Инструментальное обеспечение профессиональной гигиены полости рта / А.В. Цимбалистов, Г.В. Шторина, Е.С. Михайлова. – СПб; ООО «МЕДИ издательство», 2004. – 80 с.

127. Шинкевич В.І., Кайдашев І.П. Карієс зубів: навчальний посібник / В.І. Шинкевич, І.П. Кайдашев – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2011. – 98 с.

128. Шмидседер Дж. Эстетическая стоматология /Джозеф Шмидседер; пер. с англ.; под ред. проф. Т. Ф. Виноградовой. – М.: МЕДпресс-информ, 2004. – 320с.

129. Ярошенко О. Г. Лікування та профілактика захворювань твердих тканин зубів у дітей раннього віку з генетично обумовленою патологією сполучної тканини: автореф. дис... канд. мед. наук: 14.01.22 /О. Г. Ярошенко; Харк. нац. мед. ун-т МОЗ України, Ін-т стом. АМН України. – О., 2010. – 19 с.
135. Ashok Karad. Clinical Orthodontics. 2017.511.

130. Declan Millett, Richard Welbury. Orthodontics and Paediatric Dentistry. 2014.175.

131. John C., Bennett-Richard P., McLaughlin. Fundamentals of Orthodontic Treatment Mechanics, 2015.263.

132. Joseph John. Preventive and Community Dentistry. 2018. Mar.1375.

133. Koch G, Poulsen S, Espelid I, Haubek. Pediatric Dentistry a clinical approach. 2017. Jan.565.

134. Philip NI., Prabhakar M., Arora D., Chopra S. Applicability of the Moyers mixed dentition probability tables and new prediction aids for a contemporary population in India. Am. J. Orthod. Dentofacial Orthop. 2010; 138: 339-345.

135. Pindborg, J.J., Reichart, P.A., Smith, C.J., Van der Waal, I. Histological Typing of Cancer and Precancer of the Oral Mucosa: In Collaboration with LH Sobin and Pathologists in 9 Countries. Springer Science and Business Media.2012.
136. Qin, R., Steel, A., & Fazel, N. Oral mucosa biology and salivary biomarkers. 2017Clinics in dermatology, 35(5), P. 477-483.
137. Simon J. Littlewood, Laura Mitchell. An introduction Orthodontics/Oxford, 2019.365.
138. Squier, C., Brogden, K. Human oral mucosa: development, structure and function. John Wiley & Sons 2010.